

Prezenta lucrare conține _____ pagini

**EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU
ABSOLVENȚII CLASEI a VIII-a**

Anul școlar 2024 – 2025

Limba și literatura romani maternă

Numele: .....

Inițiala prenumelui tatălui: .....

Prenumele: .....

Școala de proveniență: .....

Centrul de examen: .....

Localitatea: .....

Județul: .....

Nume și prenume asistent	Semnătura

A	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	NOTA FINALĂ			

B	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	NOTA FINALĂ			

C	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	NOTA FINALĂ			

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de două ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Del pes o tæksto:

Kamav te aresav siklärno!

Sas jekhvar jekh čhavo eſta berſenqo. Les sasas les kale bala, bare thaj kale jakha, thule phovă. Les sasas les jekh kovlo vak thaj jekh ſukar asaipen. Na kamelas te phenel khanć; vakărelas nűmaj atunć kana sas pućhlo. Vov sasas kanutno, godăver thaj amalikano. Sas les duj vasta, duj punre, duj jakha, duj kana, panſ naja jekhe vastesſe, sas jekh čhavo sar orsavo čhavo. Sathaj, vov sas jekh cĳra verver. Kadava čhavo, o Mădălin, gelăs vaſ jekhtovar k-i ſkűla. Sasas lesqe cĳra dar sosqe vov na sas k-i xurdelin thaj vov ći ſanglăs sar si k-i ſkűla. Vov aſundăs pesqe amalenſar so k-i ſkűla irinel pes, drabarel pes, rangărel pes...

Nakhlăs jekh čhon, nakhlăs duj, nakhlăs maj but... o čhavo ſalas thaj avelas ſkolaſar. E čhavesqi daj kamelas so laqo čhavo te ſal ſkolaſe te siklűl lil, te avel loſalo and-e pesqo trăjo. I daj dikhlăs so o čhavo si ruſlo thaj pućhlăs les sar pućhelas les savorre dĳsesſe:

– Mirro čhavo, so kerdăn tu adĳs ſkolaſe?

– Rangărdem, daje, kheldem man, xramosardem thaj drabardem. Xramosardem maj but sar iſ. Thaj o čhavo phendăs e dajaqe k-o ſird loſalo so vov rangărdăs, xramosardăs thaj kheldăs pes, akana na maj xakărdăs pes i loſ and-e lesqo vak. I daj lăs ſăma kadaja butăſe thaj palem pućhlăs les:

– Mirro čhavo, sosſar sanas ruſlo kana phendăn so tu drabardăn ſkolaſe?

O čhavo aćhilăs jekh cĳra, dikhlăs and-e pesqe dajaqe jakha thaj phendăs lokhes:

– Daje, mirri siklărni si laćhi, tha` sosſar ma mothovel voj kadă sar vi ame mothovas khere? Me ći xatărav so voj phenel. Sar te siklűvav me te drabarav kana me ći xatărav la?

I daj dikhindoſ and-e čhavesqe jakha, na ſanglăs so te amboldel le čhavesqe. Palal cĳra vaxt, i daj arakhlăs pesqe lava thaj phendăs:

– Mirro čhavo, tiri siklărni si gaſi, voj ći ſanel amari rromani čhib. Tire ſkolaſe na si rromane siklărne. Te kames te vastdes avere čhaven, sar san tu, trobal te ſas ſkolaſe te areses tu siklărno thaj te mothoves rromanes e čhavenća. Kames tu kadaja butĳ?

– Va, kamav, avelas miſto te ſas k-i ſkola thaj te xakăres so phenen kodola kaj siklăren tut. Me ka ſav ſkolaſe te aresav siklărno rromane čhibăqo.

palal i Noemi Kordovan

Xramosar o amboldipen ka-o svàko mangipen, dikhindoj o dino tèksto kaθar o jekhto subijèkto.

1. Xramosar, andar o dino dikcionarosqo artikulo, o sènso andar i avutni fràza vaś o alav „kovlo”:
„Les sasas les jekh kovlo vak thaj jekh śkar asaipen.” **2 pùntkură**

kovlo *adj*, 1. *moale*. 2. *blând*. 3. *(fonetic, despre consoane) palatizat*

2. Le čhaves sasas les ...
a. bare bala thaj kale jakha.
b. kale bala thaj kale jakha.
c. tikne bala thaj zèlena jakha.
d. lole bala thaj kale jakha.

2 pùntkură

O lačho amboldipen si ka-i grafèma

.

3. Sosθar sas le čhavesqi dar/ traś?
a. sosθar vov na sas k-i xurdelin.
b. vov daralas avere čhavenθar.
c. o čhavo daralas e zukelenθar.
d. o čhavo na daralas khančesθar.

2 pùntkură

O lačho amboldipen si ka-i grafèma

.

4. Xramosar p-o telutno than savo si o tìtulo e tekstosqo. Čačar tiro amboldipen xramosarindoj duj informàcie andar o dino tèksto.

4 pùntkură

---

5. Xramosar „X” palal svàko enùnco kaj te sikaves kana si čáces vaj na, dikhindoj e informàcie andar o dino tèksto.

6 pùnttură

O enùnco	Si čáces	Na si čáces
a. Sas jekhvar jekh čhavo efa beršenqo.		
b. E čhavesqi daj kamelas so laqo čhavo te bešel khere.		
c. I daj dikhlās so o čhavo si ruślo thaj pučhlās les so kerdās vov školaθe		
d. O čhavo na xatārelas savorre butā save phenelas len lesqi siklārni k-i škòla.		
e. K-e čhavesqi škòla na sas rromane siklārne.		
f. O čhavo kamel te aresel krisārno.		

6. Vakār, and-e 50–80 alava, **palal sar trebal te avel jekh lačho siklārno/ profèsoro.**

6 pùnttură

---

7. O Florin thaj i Daniela vakāren palal o pučhipen: „Si lačhes kaj te siklōvas rromanes k-i škòla?”

O Florin: *Me phenav so si but lačhes kaj and-jekh škòla e čhave te siklōven vi and-i rromani čhib.*

I Daniela: *Me phenav so si maj lačhes kaj and-jekh škòla e čhave te siklōven and-i gazikani čhib.*

Xramosar jekh tèksto and-e 60–100 alava, and-o savo te xramosaras so tu patās palal o phenipen le duje ženenoqo (o Florin thaj i Daniela).

8 pùnttură

2. O alav telal savo si cirdini jekh lînia andar o enûncio: „And-e kadala berša tu sanas sar mirri ...” si
- substantivo/ navni.
  - pronômbro/ sarnavni.
  - vêrbo/ kernavni.
  - adžektivo/ pašnavni.

2 pûnktură

O lacho amboldipen si ka-i grafema

.

3. O vèrbo telal savo si cirdini jekh lînia andar o enûncio: „... tu sikavdân amenqe e rromane čhibăqe barvalimata.” si ka-o vaxt

- akanutno.
- avutno.
- nakhlo vaxt.
- imperfèkto.

2 pûnktură

O lacho amboldipen si ka-i grafema

.

4. I Mădălina xramosarel palpale jekh mesăžo pesqe siklărănăqe. Xramosar, maj tele, and-e čuče thana, e trebutne alava palal sar mangel pes and-e parantêze.

4 pûnktură

Kuč mirri siklôvni Mădălina,

But nais tuqe vaš tiro emajlo. Tire alava si importânto vaš _____ (**me, ka o kèzo dativo**).

Va, sas štar šukar berša and-e save, khethanes tire kolegurença ame _____

(**nakhel, o indikativo mòdo, o nakhlo vaxt**) andar but šukar _____ (**momènto, ka-o butipen, o nominativo kèzo**). Samas sar and-jekh famîlia.

Kamav tuqe but sastipen thaj baxt k-o ekzàmeno. O Devel te vastdel tuqe _____ (**aresel, o konžunktivo mòdo**) ka-o maj lacho licèvo!

Tiri siklărni,

i Livia Vòdă

5. Ker jekh propozicia and-i savi o alav „siklărni” te avel ka-o kèzo nominativo.

4 pûnktură

---

6. Ker jekh fràza andar duj propozìcie and-i savi e predikàtură te aven e vèrbură „zan” thaj „siklōven”.
4 pùntură

7. O telutno tèksto si lino palal o internèto. Anda lesθe si vortografiaqe thaj puntuaciaqe doša. Lačhar o tèksto, xramosarindoj les lačhes pa-o telutno than.
4 pùntură

Jekh lačhi siklărno na del nùmaj zanglimata le siklōvnenqe, vov del lenqo zor, dud thaj but kamipen. Vov si lenqe sar jekh bari phral, sar jekh lačho dad thaj jekh čače amal.

8. Ker jekh tèksto, andar 40–70 alava, and-o savo te sikaves „**sosθar si importànto te avel amen jekh lačho siklărno?**”.
8 pùntură

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

Del pes o tøksto:

E dadesqe e rromane čhibăqo

Kon i rromani khethani čhib arakhlăs?
Kon laqe dialèktură amenqe sikavdăs?
Kon e anglutne dikcionărură ankalavdăs?
Kùrsură thaj školutne lila vov kerdăs!

And-o enăvardeș thaj duj k-i universitèta širdăs
O fakultativo kùrso vov kathe inkerdăs,
Haj palal trin berša vov putardă
E rromane čhibăqi vi literaturaqi sèkcia.

Vov vazdăs maj but sar jekh mija siklărne
Vi ka-e milajesqe rromane čhibăqe škòle.
Andar o berš jekh mija enă šela thaj enăvardeș thaj enă
Bute zenenqe e rromane čhibăqo drom vov sikavdă.

Bute zenenqe kerdăs mištipe bi t-avel-es truś,
Vaś orsavo terno, rrom, gažo vaj simplo manuś
Živipnasqe svàtură vi siklărimata vov dinăs
Kaj amari rromani čhib te na bistras!

Kana e rromane siklărne lesθar aśunen,
Svàko dàta lesqe but patív anen
Ke vov si anda lenqo dī sar ćaće phral
Si lenqo siklărno, lenqo dad vi lenqo amal.

Karing o ćeros dikhav thaj zorales mangav
Kaj o Baro Del te del les sastipen
Andar savorro mirro ilo lesqe me kamav:
Baxt, lośalipen, zor vi mištipe!

vaś o raj o siklărno Gheorghe Sarău,
xramosardi kaθar o Jonel Kordovan,
Oradea,
23.04.2022

(O tēksto kajθar O jekhto subijēkto sas lino andar o lil „E dajaqi romani čhib vi literatūra vaš i trinto klāsa, București, Editura Sigma, 2022, p. 29 thaj kajθar O duijo subijēkto sas xramosarde kajθar e autōrurā kaj kerde o subijēkto; e dikcionarosqo artikulo sas adaptisardo andar o *Dicționar trilingv rrom-român-englez*, Gheorghe Sarău, Alexandra Vidrașcu, București, Editura Centrului Național de Cultură a Romilor, 2019, p. 166; o tēksto kajθar O trinto subijēkto sas lino palal e feibusosqi patrin <https://www.facebook.com/tonel.cordovan/posts/2227692430720157>)